

Åpenhetsloven

NTLs arbeid med åpenhetsloven

Rapport per 30. juni 2023

Lovens formål (§1)

«Loven skal fremme virksomheters respekt for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold i forbindelse med produksjon av varer og levering av tjenester, og sikre allmennheten tilgang til informasjon om hvordan virksomheter håndterer negative konsekvenser for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold.»

NTL er omfattet av loven og vil etter beste evne jobbe aktivt for å oppfylle lovens formål gjennom en tett oppfølging og dialog med våre leverandører og andre forretningsforbindelser til organisasjonen.

For spørsmål til rapporten eller andre spørsmål om NTLs arbeid med åpenhetsloven, ta kontakt med oss på apenhetsloven@ntl.no

Innhold

Lovens formål (§1)	2
1. Innledning og bakgrunn.....	4
2. Norsk Tjenestemannslag	4
2.1 I henhold til NTLs vedtekter § 9 er forbundets organer:	4
2.2 I henhold til vedtektene § 17 består forbundet av følgende enheter:.....	4
2.3 I henhold til NTLs vedtekter § 3 er Forbundets formål:.....	5
3. Involverte i arbeidet med åpenhetsloven	6
4. Avgrensninger, perspektiv og forutsetninger	6
4.1 Prosess for innkjøp av varer og tjenester i NTL.....	6
4.2 Kartlegging av leverandører og forretningsforbindelser	9
5. Aktsomhetsvurderingene	9
6. Handlingsplan og oppfølging.....	11
7. Litteraturliste	12
8. Vedlegg.....	12

1. Innledning og bakgrunn

Åpenhetsloven trådte i kraft 1. juli 2022 og NTL omfattes av loven. Målet med arbeidet er å sørge for at NTL ivaretar åpenhetslovens intensjon om åpenhet og innsyn i de områdene NTL velger å prioritere for 2023.

Hensikten med å gjøre aktsomhetsvurderinger er å forutse, forebygge og/eller begrense den negative påvirkningen NTL har som virksomhet på mennesker, samfunn og miljø.

2. Norsk Tjenestemannslag

NTL er et fagforbund for ansatte i staten og i virksomheter med offentlig tilknytning. NTL er tilsluttet LO og har i overkant av 55.000 medlemmer. NTL er del av LO Stat som forhandler avtaler for NTLs medlemmer i staten og Spekter. NTL er den største fagforeningen i det statlige tariffområdet og har ca 80% av medlemmene i statlige virksomheter. NTL har også medlemmer innenfor Spekter, NHO-Abelia, Virke og noen som er omfattet av direkteavtaler. I tillegg organiserer NTL studenter.

NTL er delt inn i organisasjonsledd etter sektor, virksomhet og fagområde. Alle på arbeidsplassen kan bli medlemmer i NTL, uavhengig av utdanning og stilling. Organisasjonsleddene er sentrum for mye av den faglige aktiviteten, tillitsvalgtarbeidet og NTLs eget interne demokrati. NTL har fylkesutvalg i enkelte fylker, dette er uformelle organisasjonsledd i henhold til NTLs vedtekter¹. I tillegg har NTL et eget faglig og organisatorisk tilbud til alle medlemmer under 35 i Norsk Tjenestemannslag, NTL Ung.

2.1 I henhold til NTLs vedtekter § 9 er forbundets organer:

- Landsmøtet
- Landsstyret
- Forbundsstyret
- Lokale organisasjonsledd
- Kontrollkomitéen

2.2 I henhold til vedtektene § 17 består forbundet av følgende enheter:

- landsforeninger m/avdelinger
- foreninger
- grupper
- fylkesutvalg/stedsutvalg/ fagutvalg
- NTL Ung

¹ <https://medlem.ntl.no/Content/217482/33782%20NTL%C2%A0vedtekter%202023-NETT.pdf>

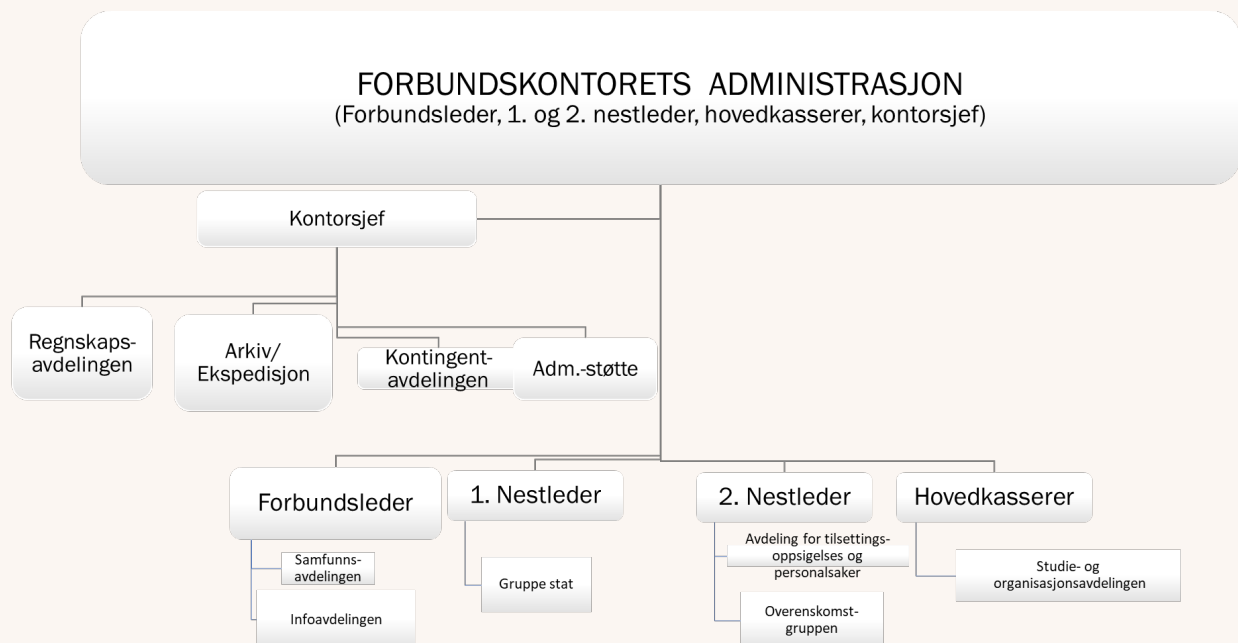
2.3 I henhold til NTLs vedtekter § 3 er Forbundets formål:

- fremme medlemmenes faglige, økonomiske, helsemessige, sosiale og kulturelle interesser
- sikre medlemmene trygge, stabile og faste tilsettingsforhold og rettfærdige og forutsigbare lønns- og arbeidsvilkår, med utgangspunkt i forbundets prinsipp- og handlingsprogram og LOs vedtekter og retningslinjer
- sikre medbestemmelse, likeverd og likestilling mellom kjønnene
- arbeide for demokrati, rettssikkerhet og rettfærdig fordeling
- arbeide for en klimavennlig omstilling av arbeidslivet
- motarbeide rasisme og fremmedfrykt
- motarbeide diskriminering knyttet til religion og legning
- arbeide for fred og nedrustning

NTL har forbundskontor i Oslo. NTLs forbundskontor er organisert med 10 grupper og avdelinger (se figur). Til sammen har NTL 28 ansatte og 26 valgte forbundssekretærer og en valgt rådgiver ved NTLs forbundskontor. NTLs ledelse (4 personer) velges hvert 4. år på NTLs landsmøte det samme gjelder NTLs forbundssekretærer (22 stykker).

NTL hadde i 2022 en omsetning på 219 990 622 kroner.

NTLs vedtekter er tydelige på at i alle organer, utvalg, arbeidsgrupper og tilsvarende bør ingen kjønn være representert med mer enn 60%. Alle organer, utvalg, arbeidsgrupper og tilsvarende bør ha en sammensetning som i størst mulig grad gjenspeiler bredde og mangfold i NTL.

3. Involverte i arbeidet med åpenhetsloven

Det er NTLs valgte ledelse som i hovedsak følger opp arbeidet med åpenhetsloven per juni 2023. Medarbeidere ved Regnskapsavdelingen, Studie- og organisasjonsavdelingen samt Informasjonsavdelingen involveres i arbeidet ved behov. Ansvarlig for arbeidet med åpenhetsloven er forbundsleder Kjersti Barsok og hovedkasserer Elisabeth Steen leder arbeidet. NTL bruker også kompetanse og informasjon fra LO og LOs arbeid med åpenhetsloven.

4. Avgrensninger, perspektiv og forutsetninger

NTLs "kjernevirksomhet" består i hovedsak av å jobbe for medlemmenes lønns- og arbeidsvilkår. Vi bistår tillitsvalgte ute i NTLs organisasjon, driver utstrakt skoleringsvirksomhet, driver politisk påvirkning, driver koordineringsarbeid av NTLs virksomhet inn mot LO og LO Stat m.fl. På bakgrunn av dette vurderes det slik for 2023 at det er størst risiko og størst mulighet for en positiv påvirkning i vår leverandørkjede.

NTL jobber med å identifisere områder som omfattes av åpenhetsloven. Så langt har NTL identifisert *Innkjøp av varer og tjenester* som et hovedområde. Det er her NTL vurderer at usikkerheten og risikoen er størst for direkte eller negativ påvirkning. Risikovurderingen vi skal gjøre vil derfor omhandle innkjøp av varer og tjenester. NTL har sett det nødvendig å begrense omfanget av aktsomhetsvurderingene og jobber derfor i første omgang med leverandører innenfor innkjøp av varer og tjenester. Dette arbeidet er i prosess per 30. juni 2023.

4.1 Prosess for innkjøp av varer og tjenester i NTL

NTL kan sies å være en middels stor innkjøper og NTLs innkjøp varierer i størrelse og kostnad. Det varierer også i faste anskaffelser og enkeltkjøp. NTL er ikke omfattet av lovverk for offentlige anskaffelser, men er opptatt av at innkjøpene skal ivareta NTLs verdisyn. NTL er sertifisert som Miljøfyrtårn og søker å påvirke omgivelsene i tråd med dette.

NTL har ikke en egen oversikt over de ulike fasene innkjøp må gjennom, men følger i hovedsak denne modellen som er hentet fra LO:

Fase	Trinn	Aktivitet
Vurdere behov	Behov	Definere behovet som skal dekkes.
	Kjøp	Vurdere behov for kjøp i markedet

Fase	Trinn	Aktivitet
	Kjøpskriterier	Bestemme hvilke kvalitet og kvalitetskriterier som gjelder
Forberede tilbudsforespørsel/ konkurransegrunnlag	Anskaffelsesprosedyre	Avgjøre på hvilken måte anskaffelsen skal gjøres
	Spesifikasjoner	Beskrivelse av betingelser som skal gjelde kjøpet
	Leverandørmarkedet	Tråle markedet for å finne aktuelle leverandører
	Forespørsel	Sende ut forespørselsdokumenter til aktuelle leverandører
Vurdere tilbud/ Konkurransgjennomføring	Evaluering	Beslutningsanalyse av innkomne tilbud. Vurderinger gjøres opp mot vår policy og om leverandørene kan møte våre krav
	Forhandling	Kjøpsforhandlinger med den/de beste leverandørene
	Ordre	LO har valgt leverandør og legger inn formell bestilling
	Mottak	Kontroll av mottatt vare/tjeneste
	Betaling	Etter godkjent mottatt vare - kontroll av faktura
	Garanti	Styring og kontroll med garanti
	Erfaring	Erfaringsvurdering av prosessen. Organisasjonens evne til læring

	Leverandørgrupper	Definisjon
1.	Bank- og forsikring	Leverandører innen bank- og forsikring. Inkluderer også leverandører innen inkasso og andre finansielle institusjoner.
2.	Bygg- og håndverktjenester	Leverandører innen bygg- og håndverkbransjen som leverer små og store oppdrag til NTL.
3.	Drift	Leverandører som leverer varer og tjenester som er viktig for NTLs drift. Dette inkluderer blant annet strøm, kommunale kostnader, post, lisenser, abonnemeter, mm.
4.	Fagbevegelse	Leverandører og forretningsforbindelser innen fagbevegelsen. Inkluderer LO,

	Leverandørgrupper	Definisjon
		andre forbund, lokale organisasjonsledd i NTL.
5.	Hotell- og restaurant	Leverandører innen hotell- og overnattingsvirksomhet, samt servering og restaurant
6.	Helse	Leverandører innen bedriftshelsetjeneste, herunder lege, psykiatri, fysioterapi, mm.
7.	IKT-drift	Leverandører knyttet til drift av IKT. Inkluderer innkjøp av hardware og software, drift og support av IT-plattform og tjenester, konsulenttjenester i forbindelse med IT, mm.
8.	Innkjøp materiell	Leverandører knyttet til nødvendig utstyr og materiell. Eksempel; innkjøp av papir, vaskemidler, blomster, kontorrekvisita, møbler, profileringsartikler
9.	Kommunikasjon, marked og analyse	Leverandører innen kommunikasjonstjenester, samt analyse. Eksempel; Ulike byråer som tilbyr PR, grafisk design, film og lyd, møte- og konferanse produksjon, foto, mm.
10.	Konsulenttjenester	Leverandørtjenester som leverer konsulenttjenester med unntak av de som omhandler IKT. Denne gruppen Inkluderer tolketjenester
11.	Organisasjoner og foreninger	Leverandører og forretningsforbindelser innen samarbeidende organisasjoner og foreninger, som ikke er forbund i LO.
12.	Personell	Leverandører som tilbyr midlertidig personell til daglig drift.
13.	Reisevirksomhet	Leverandører som tilbyr tjenester innen transport mm.
14.	Underholdning	Leverandører innen underholdning, eksempel; musikere, artister, management byrå mm.
15.	Undervisning	Leverandører som tilbyr utdanning og/eller kompetanseheving.

4.2 Kartlegging av leverandører og forretningsforbindelser

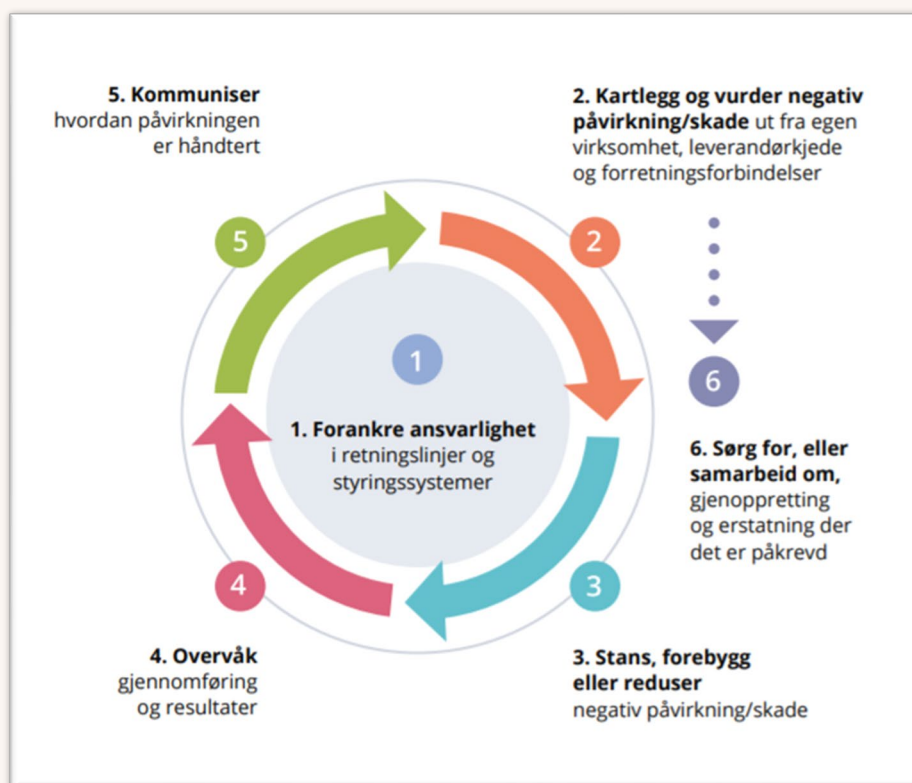
Etter en samlet vurdering har NTL besluttet å gjennomføre aktsomhetsvurderinger av leverandører innen følgende grupper i kartleggingen:

- 5. Hotell og restaurant
- 7. IKT-drift
- 8. Innkjøp materiell

Begrunnelsen for å velge ut disse gruppene er i korte trekk fordi man antar at risikoen for en negativ påvirkning på forhold som loven peker på kan være større der enn i andre områder, og at man da har en stor mulighet til å påvirke leverandører slik formålet med loven tilsier. Av samme grunn har NTL valgt å konsentrere seg om de største leverandørene (årlige leveranser over 100 000,-) innen de ulike gruppene. Leverandørene innenfor de nevnte gruppene mottar spørsmål som skal danne grunnlaget for aktsomhetsvurderingene som skal gjennomføres.

5. Aktsomhetsvurderingene

NTL vil, i likhet med LO, gjennomføre aktsomhetsvurderinger i tråd med Etisk Handel i Norge sitt regelverk og OECDs veileder for aktsomhetsvurderinger for et ansvarlig næringsliv:

For selve gjennomføringen av aktomhetsvurderingene vil NTL i stor grad benytte en veileder utarbeidet av LO. Den inneholder også en beskrivelse av hvordan det skal gjennomføres en risikoanalyse på hver enkelt leverandør. NTL benytter LO sitt spørsmålsbatteri som i hovedsak er bygget på Etisk Handel Norge og "House of Control" sine standarder for spørsmål samt egne spørsmål om arbeidstakers rettigheter utarbeidet av LO.

Spørsmålene vil bli sendt NTLs leverandører i august 2023 og finnes vedlagt rapporten som vedlegg 2.

6. Handlingsplan og oppfølging

NTLs arbeid for å oppfylle formålet med åpenhetsloven vil være en kontinuerlig og pågående prosess. For det videre arbeidet er det utarbeidet følgende tentative arbeidsplan:

Tiltak	Hensikt	Frist	Kommentarer
Se på arbeidet i egen organisasjon når det kommer til innkjøp og leverandør-oppfølging.	En best mulig organisering og koordinering av NTLs innkjøps-funksjoner	Oktober 2023	
Gjennomføre aktsomhetsvurderinger av aktuelle leverandører	Avdekke evt avvik og følge opp disse	Høst 2023	
Purre leverandører som ikke har besvart NTLs aktsomhetsvurderinger	Sikre at NTL får gjennomført sine aktomhetsvurderinger	Høst 2023	
Revidere og videreutvikle eksisterende og evt. nye rutiner og retningslinjer når det gjelder innkjøp av varer og tjenester	Sikere at NTL har rutiner og retningslinjer i hht forventet standard	November 2023	
Utarbeide rutiner for aktsomhetsvurderinger som en del av kvalifisering av nye leverandører	Sikre at NTL knytter til seg fremtidige leverandører med tilfredstillende standarder	Desember 2023	
Kontinuerlig oppfølging av dagens leverandører og inngåtte kontrakter	Sikre en kjennskap til leverandørene slik at NTL kan reagere ved mistanke om avvik	Kontinuerlig	
Fokusområder for rapporten 2024	Vurdere om andre områder av NTLs virksomhet bør omfattes	Desember 2023	

Handlingsplanen og rapporten revideres 2 ganger pr år. Neste revisjon er innen utløpet av 2023.

7. Litteraturliste

Lovdata, åpenhetsloven

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2021-06-18-99?q=%C3%A5penhetsloven>

Liste over relevante informasjonssider, mm.

Høyriskolisten for bærekraftige anskaffelser (DFØ)

<https://anskaffelser.no/berekraftige-anskaffingar/menneskerettigheter/hoyriskolisten>

OECD veileder for aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv

https://files.nettsteder.regjeringen.no/wpuploads01/blogs.dir/263/files/2019/09/201904_OECD_DDveileder_nettil.pdf

OECD veileder for aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv – en innføring

<https://files.nettsteder.regjeringen.no/wpuploads01/sites/263/2022/09/Innforing-i-aktsomhetsvurderinger.pdf>

Etisk Handel, åpenhetsloven

https://etiskhandel.no/apenhetsloven-baerekraftig_handel/

Forbrukertilsynet om åpenhetsloven

<https://www.forbrukertilsynet.no/apenhetsloven>

8. Vedlegg

Vedlegg 1 - Veileder for gjennomføring av aktsomhetsvurderinger i LO (vil bli benyttet at NTL)

Vedlegg 2 – Spørsmål til aktsomhetsvurderingene av LOs leverandører (vil bli benyttet av NTL)

Veileder for gjennomføring av aktsomhetsvurderinger i LO

Innhold

Om veiledningen	2
Hensikt	2
Begreper og definisjoner	2
Hvordan gjøre aktsomhetsvurderinger i LO?	3
Omfang	3
Gjennomføring av aktsomhetsvurderinger i LO.....	5
Forankre ansvarlighet.....	5
Kartlegge og vurdere negativ påvirkning/skade.....	7
Stans, forebygg eller reduser negativ påvirkning.....	9
Overvåk.....	10
Kommuniser.....	10
Gjenoppretting og erstatning	11
Vedlegg.....	12
Instruks for kartlegging av leverandører og forretningsforbindelser i LO	12

Om veiledningen

For at Landsorganisasjonen i Norge (LO) skal arbeide strukturert med pliktene som følger av åpenhetsloven, er det behov for verktøy og metoder. Denne veilederen vil beskrive hvordan LO utfører og strukturerer arbeidet med aktsomhetsvurderinger på våre prioriterte områder.

Hensikt

Hensikten med å gjøre aktsomhetsvurderinger er å forutse, forebygge og/eller begrense den negative påvirkningen LO har som virksomhet på mennesker, samfunn og miljø.

Begreper og definisjoner

Begrep	Definisjon	LOs forståelse
Forretningspartnere	Enhver som leverer varer og tjenester direkte til virksomheten, men som ikke er en del av leverandørkjeden.	Alle virksomheter LO har mottatt eller overført økonomiske midler til de siste to årene.
Leverandørkjeder	Enhver i kjeden av leverandører og underleverandører som leverer eller produserer varer, tjenester eller andre innsatsfaktorer som inngår i en virksomhets levering av tjenester eller produksjon av varer fra råvarestadiet til ferdig produkt.	

Hvordan gjøre aktsomhetsvurderinger i LO?

LO følger OECD sin veileder for aktsomhetsvurderinger. Det innebærer seks trinn;

1. Forankre ansvarlighet
2. Kartlegge og vurdere negativ påvirkning/skade
3. Stans, reduser eller forebygg
4. Overvåk
5. Kommuniser
6. Gjenoppretting og erstatning

LO har utarbeidet en faseplan for arbeidet med aktsomhetsvurderinger frem til første rapportering 30.06.2023.

Omfang

LO har identifisert følgende områder som omfattes av åpenhetsloven;

1. Innkjøp av varer og tjenester
2. Kapitalforvaltning
3. Tjenester LO yter

LO har sett det nødvendig å begrense omfanget av aktsomhetsvurderingene frem til første rapportering 30. juni 2023. LO vil derfor i første omgang undersøke prioriterte leverandører innenfor innkjøp av varer og tjenester. Prosessen med aktsomhetsvurderinger er pågående, gjentakende og ikke nødvendigvis en sekvensiell prosess, fordi flere trinn kan utføres samtidig og resultatet fra ett trinn tas gjerne med over i andre trinn. Hvert trinn beskriver overordnede områder med tilhørende praktisk tilnærming.

Hvordan gjøre aktsomhetsvurderinger i LO?

Veilederens oppbygning	Forklaring
Trinnene i OECDs veileder	OECDs veileder for aktsomhetsvurderinger består av 6 trinn.
Overordnet område	OECDs veileder består av noen sentrale områder innenfor hvert enkelt trinn. LO har valgt å følge flere av disse områdene.
Praktisk tilnærming	Beskriver den praktiske tilnærmingen/konkrete tiltak for det første ambisjonsnivået, her frem til 30. juni 2023.
Praktisk tilnærming; øvrig ambisjonsnivå	Beskriver den praktiske tilnærmingen/tiltakene for det øvrige ambisjonsnivå. Disse tiltakene vil måtte vurderes og vil øke omfanget. Disse vil vurderes etter første rapportering 30. juni 2023.

Gjennomføring av aktsomhetsvurderinger i LO

Forankre ansvarlighet

Dette trinnet handler om å ha relevante policyer og retningslinjer, samt planer for aktsomhetsvurderinger. Retningslinjene og planene skal omfatte hele LO, LOs forretningsforbindelser og relevante leverandører. Ansvar for å gjennomføre aktsomhetsvurderingene bør være tydelig plassert, og at alle involverte vet hva de skal gjøre.

FORANKRE ANSVARLIGHET I RETNINGSLINJER OG STYRINGSSYSTEMER		
<p>UTARBEIDE Revidere, utarbeide, godkjenne og kommunisere retningslinjer for ansvarlighet</p>	<p>KOMMUNISERE OG SYSTEMATISERE Forankre LOs policy og retningslinjer i øverste ledelse og styringssystemer, slik at det blir en del av ordinær drift</p>	<p>LEVERANDØRROPFØLING Innarbeide LOs policy og retningslinjer i alle eksisterende avtaler for å bidra til ansvarlighet gjennom innkjøpspraksis</p>
<p>PRAKTISK TILNÆRMING:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Oppdatere LOs policy og retningslinjer for innkjøp av varer og tjenester. 2. Vurdere behovet for spesifikke retningslinjer for håndtering av LOs viktigste risikoområder, basert på risikokartleggingen. 3. Gjøre LOs policy og retningslinjer for ansvarlighet offentlig. 4. Kommunisere LOs policy og retningslinjer til LOs medarbeidere. 	<p>PRAKTISK TILNÆRMING:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vedta LOs policy og retningslinjer i sekretariatet. 2. Gi relevante avdelinger ansvar for å iverksette LOs policy og retningslinjer. 3. Oppfordre alle avdelinger og regioner å tilpasse sitt arbeid til LOs policy og retningslinjer. 4. Sette relevante ressurser i stand til å gjennomføre aktsomhetsvurderinger. 	<p>PRAKTISK TILNÆRMING:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kommunisere LOs policy og retningslinjer til forretningsforbindelser og andre relevante leverandører.
<p>PRAKTISK TILNÆRMING; ØVRIG AMBISJONSNIVÅ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oppdatere policy og retningslinjer når det skjer endringer i risikobildet 	<p>PRAKTISK TILNÆRMING; ØVRIG AMBISJONSNIVÅ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utarbeide gode kommunikasjonskanaler mellom øverste ledelse og operative avdelinger for informasjonsdeling. 	<p>PRAKTISK TILNÆRMING; ØVRIG AMBISJONSNIVÅ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sørg for tilstrekkelig ressurser og opplæring av leverandører og andre

Hvordan gjøre aktsomhetsvurderinger i LO?

	<ul style="list-style-type: none">• Utvikle rapporteringssystemer for å samle informasjon om LOs arbeid med aktsomhetsvurderinger.• Utvikle eller tilpasse ordninger til å omfatte spørsmål og klager.• Utarbeide tiltak for å forbedre systemer der LOs policy og retningslinjer ikke gjennomføres.	forretningsforbindelser, for at de skal forstå og utøve relevant policy
--	--	---

Kartlegge og vurdere negativ påvirkning/skade

I dette trinnet skal LO identifisere mulig og faktisk negativ påvirkning eller skade. Målet er å danne et overordnet risikobilde, deretter prioritere risikoområder for grundigere kartlegging og tiltak. Videre skal LO vurdere hvordan organisasjonen er involvert i eventuell negativ påvirkning, for å finne rett respons og/eller tiltak.

KARTLEGG OG VURDER NEGATIV PÅVIRKNING/SKADE UT FRA EGEN VIRKSOMHET, LEVERANDØRJEDE OG FORETNINGSFORBINDELSER		
KARTLEGGE	VURDERE	IVERKSETTE TILTAK
Kartlegge forretningsforbindelser, risikoområder og gjør en første prioritering	Gjennomføre vurderinger av prioriterte forretningsforbindelser og relevante leverandører	Prioriter tiltak der risikoen er størst, basert på alvorlighetsgrad og sannsynlighet
<p>PRAKTISK TILNÆRMING:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Utarbeide «instruks for kartlegging av LOs leverandører og forretningsforbindelser» som skal inngå i veilederen. 2. Skaffe grunnleggende oversikt over LOs virksomhetsområder og forretningsforbindelser 3. Samle informasjon om risiko knyttet til bransje, land, produksjonsprosesser og innsatsfaktorer for å forstå overordnet risiko. 4. Der det mangler informasjon, ta kontakt med relevant aktør. 5. Kartlegge de viktigste risikoområdene og prioritere disse for videre innsats. 	<p>PRAKTISK TILNÆRMING:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kartlegge LOs aktiviteter, leverandører og forretningsforbindelser som er knyttet til de prioriterte risikoområdene. 2. Kartlegge og vurdere faktisk og mulig negativ påvirkning/skade som er knyttet til prioriterte forretningsforbindelsene. 3. Lage en oversikt over LOs førsteleddsprodusenter per land, som skiller på leverandører som handler direkte fra produsent, gjennom agent og egenproduksjon. 4. Vurdere om LO forårsaker, bidrar til, eller er direkte forbundet med negativ påvirkning gjennom å rådføre seg med forretningsforbindelser, andre virksomheter og interessenter. 	<p>PRAKTISK TILNÆRMING:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kartlegge mulig eller faktisk påvirkning som kan håndteres umiddelbart, for eksempel oppdatere kontraktsbetingelser med leverandører. 2. Når det ikke er mulig å adressere all faktisk og mulig negativ påvirkning, prioritere tiltak basert på sannsynlighet og alvorlighetsgrad. 3. Rådføre deg med forretningsforbindelser, andre virksomheter, interessenter og rettighetshavere om prioriteringen er fornuftig. 4. Søke relevant intern eller ekstern ekspertise ved behov.

<p>PRAKTISK TILNÆRMING; ØVRIG AMBISJONSNIVÅ</p> <ul style="list-style-type: none">• Inkludere informasjon fra varslingskanaler og klagemekanismer.• Oppdatere kartleggingen når det kommer nye leverandører og forretningsforbindelser.	<p>PRAKTISK TILNÆRMING; ØVRIG AMBISJONSNIVÅ</p> <ul style="list-style-type: none">• Søke informasjon om forretningsforhold utover kontraktspartnere (for eksempel underleverandører utover første ledd)• Skaffe oversikt over ISO 26000 «Veiledning om samfunnsansvar» når risikoene vurderes.• Vurdere risiko i leverandørledd lenger ned i kjeden.• Vurdere å lage en bransjestandard for innkjøp i fagbevegelsen• Identifisere aktiviteter som gjennomføres der lovverk og praksis ikke er tilstrekkelig for å beskytte rettighetene til mennesker og bedrifter som er involvert.• Vurdere risiko i forkant av nye aktiviteter, og innkjøp av varer eller tjenester.• Oppdatere risikovurderingen jevnlig• Hvis berørte interessenter er uenige med virksomhetens vurderinger av involvering i faktisk eller mulig negativ påvirkning/skade, bør avslutting av samarbeid vurderes.	<p>PRAKTISK TILNÆRMING; ØVRIG AMBISJONSNIVÅ</p>
---	---	--

Stans, forebygg eller reduser negativ påvirkning

LO skal håndtere funn fra kartleggingen, ved å stanse egen negativ påvirkning, samt utarbeide og iverksette planer og rutiner for å forebygge fremtidig negativ påvirkning.

STANS, FOREBYGG ELLER REDUSER NEGATIV PÅVIRKNING/SKADE DER LO ER INVOLVERT

PRAKTISK TILNÆRMING

1. Lage en plan for når og hvordan LO skal stanse aktiviteter der LO forårsaker eller medvirker til negativ påvirkning, inkludert:
 - Definere og plassere ansvar for å stanse aktiviteter og oppfølging av planen
 - Definere hvor i prosessen det er naturlig å innlede dialog og koordinering med relevante forbund ved stans av aktiviteter
2. Bruke den innflytelsen LO har til å oppfordre forretningsforbindelser og relevante leverandører til å forebygge eller redusere risiko og negativ påvirkning.
3. Støtte forretningsforbindelser og leverandører ved å sørge for at de endrer praksis, der målet er kontinuerlig forbedring.

PRAKTISK TILNÆRMING; ØVRIG AMBISJONSNIVÅ

- For å forhindre og håndtere faktisk og potensiell skade, skal LO søke innflytelse inn mot nye og eksisterende forretningsforbindelser, gjennom policy eller etiske retningslinjer (Codes of Conduct), kontrakter, skriftlige avtaler eller ved bruk av markedsmakt.
- Oppdatere LOs policy og retningslinjer med planene, for å gi veiledning om hvordan fremtidige negativ påvirkning kan unngås og håndteres.
- Gi tilpasset opplæring til relevante ressurser.

Overvåk

I dette trinnet skal det sikres at LO har nok informasjon til å vurdere om det som gjøres faktisk fungerer. Gode systemer for å registrere og håndtere informasjon skal danne grunnlaget for at LO kan kommunisere eksternt.

OVERVÅK GJENNOMFØRING OG RESULTATER
Følg opp hvordan aktsomhetsvurderingene er gjennomført i LO, og om de er effektive nok.
PRAKTISK TILNÆRMING 1. For menneskerettighetsbrudd som LO har forårsaket eller bidratt til, skal LO involvere rettighetshavere og de som er påvirket, inkludert arbeidstakere, arbeidstakerrepresentanter og fagforeninger.
PRAKTISK TILNÆRMING; ØVRIG AMBISJONSNIVÅ <ul style="list-style-type: none">• Foreta jevnlige vurderinger av forretningsforbindelser for å påse at de iverksetter tiltak for å forebygge og redusere risiko.• Ta med erfaringer LO har gjort i arbeidet med aktsomhetsvurderinger, for å forbedre prosessen og resultatene i fremtiden.

Kommuniser

Dette trinnet handler om å kommunisere eksternt, hvordan LO håndterer risiko, og hvordan potensiell negativ påvirkning og skade håndteres.

KOMMUNISER HVORDAN PÅVIRKNINGEN HÅNTERES
Kommuniser eksternt relevant informasjon om LOs arbeid med aktsomhetsvurderinger.
PRAKTISK TILNÆRMING 1. Rapportere eksternt om arbeidet med aktsomhetsvurderinger, inkludert; <ul style="list-style-type: none">• informasjon om forankring, LOs retningslinjer og policy, samt systemer• prioriterte risikoområder og grunnlaget for prioritering• tiltak for å håndtere risiko og rette opp skade• plan for videre arbeid• resultat av arbeid som er gjort. 2. Publisere ovennevnte informasjon på en måte som er lett tilgjengelig for offentligheten.

Gjenoppretting og erstatning

Dette trinnet handler om å rette opp skaden LO har forårsaket eller bidratt til. Det er ønskelig å legge til rette for at de som er skadelidende eller potensielt skadelidende har tilgang til en klageordning for å få sin sak hørt.

SØRG FOR, ELLER SAMARBEID OM, GJENOPPRETTING, ERSTATNING OG KLAGEORDNINGER DER DET ER PÅKREVD

Dersom LO finner ut at organisasjonen har forårsaket eller medvirket til faktisk skade, skal det håndteres ved å samarbeide, gjenopprette og erstatte

PRAKTISK TILNÆRMING

1. LO skal legge til rette for gjenoppretting som står i forhold til skadens art og omfang.
2. LO skal overholde loven og følge internasjonale retningslinjer for gjenoppretting der det er tilgjengelig. Der slike standarder eller retningslinjer ikke er tilgjengelige, vurdere gjenopprettingen som er gitt i lignende tilfeller.
3. Ved menneskerettighetsbrudd, skal LO konsultere og involvere berørte rettighetshavere og deres representanter.
 - Videre skal det undersøkes om de som har reist klage er fornøyd med prosessen og resultatene.

PRAKTISK TILNÆRMING; ØVRIG AMBISJONSNIVÅ

- Etablere klageordninger fra berørte interessenter
Sette opp en prosess for håndtering av klager, veikart for gjenoppretting, tidsplan for å løse klager, oppfølgingsprosesser for klager dersom man ikke kommer til enighet eller ved svært alvorlige klager.
- Konsultere arbeidstakerrepresentanter og fagforeninger for å etablere prosesser der de kan klage, for eksempel gjennom klageordninger som del av en kollektiv avtale eller gjennom globale rammeavtaler.

Hvordan gjøre aktsomhetsvurderinger i LO?

Vedlegg

Instruks for kartlegging av leverandører og forretningsforbindelser i LO

Aktomhetsvurderinger. Spørsmål til underleverandører.

- Kan det bekreftes at kjøp av varer og tjenester som anskaffes, ikke bryter gjeldende lover og regler, sentrale FN-konvensjoner, ILO-konvensjoner og nasjonal arbeidslovgivning på produksjonsstedet, samt at FNs menneskerettighetserklæring skal respekteres?
- Ivaretar virksomheten mangfold og likebehandling?
- Hvilke krav stilles til deres (under)leverandører vedrørende mangfold og likebehandling?
- Hvordan følger virksomheten opp at leverandørene deres utfører sine tjenester på en etisk og etterrettelig måte?
- Finnes det dokumentasjon på at deres virksomhet ivaretar relevante HMS-standarder?
- Finnes det dokumentasjon på at deres (under)leverandører ivaretar relevante HMS-standarder?
- Oppfyller virksomheten de til enhver tid gjeldende regelverk for arbeidstakers rettigheter?
- Oppfyller virksomhetens (under)leverandører de til enhver tids gjeldende regler for arbeidstakers rettigheter?
- Har virksomheten rutiner for deling av informasjon med de ansatte relatert til arbeidstakers rettigheter?
- Har virksomheten rutiner for å sikre at dere verken ansetter barn eller medvirker til barnearbeid?
- Har virksomheten tiltak for å sikre at (under) leverandører ikke ansetter barn eller medvirker til barnearbeid?
- Har virksomheten rutiner for å sikre at dere ikke bidrar til diskriminering?
- Har virksomheten en positiv holdning til faglige rettigheter, herunder organisering av arbeidstaker og retten til å forhandle kollektivt?
- Arbeider virksomheten aktivt for et mer bærekraftig klima og miljø?
- Er kartlegging av klima og miljø en del av rutinene i deres virksomhet?
- Har virksomheten rutiner for opplæring av ansatte i arbeidet for bærekraftig klima og miljø?
- Rapporterer virksomheten årlig på klima og miljø?
- Anvender virksomheten føre-var-prinsippet der det er fare for alvorlig skade på helse, miljø og sikkerhet?
- Hvilke av følgende internasjonale prinsipper er dekket av deres retningslinjer?
Flervalgsspørsmål – det er mulig å svare flere alternativer:

UN Global Compacts 10 p ▾ Sentrale FN-konvensjoner ▾ ILOs konvensjoner og sæ ▾ OECDs retningslinjer for f ▾ Annet? Gi en beskrivelse ▾ Veiledende tekst ▾

- Gjelder virksomhetens retningslinjer (som nevnt over) også for deres direkte underleverandører?
- Er virksomheten sertifisert i henhold til en standard/sertifisering? Flervalgsspørsmål – det er mulig å svare flere alternativer:

Miljøfyrtårn ▾ ISO ▾ EMAS ▾ Annet? Gi en beskrivelse ▾ Nei, ikke sertifisert ▾ Veiledende tekst ▾

- Kan det bekreftes at virksomheten tar avstand fra alle former for korrupsjon?
- Forholder virksomheten seg til internasjonale konvensjoner om korrupsjon?

- Gjennomføres det regelmessig kartlegging av risiko for å hindre involvering i korrupsjon?
- Er det utarbeidet rutiner for oppfølging og dokumentasjon av virksomhetens leverandører relatert til anti-korrupsjon?
- Har virksomheten retningslinjer og rutiner for varsling av trakassering, korrupsjon og andre kritikkverdige forhold/ulovligheter?
- Har virksomheten en Supplier Code of Conduct som leverandørene forplikter seg å følge?

(Spørsmålene er i tråd med Etisk Handel Norge sin "mal" for oppfølging. I tillegg har LO selv utarbeidet tilleggsspørsmål som omhandler arbeidstageres rettigheter)